

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi N-rul 171a.

INSERȚIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțămite publice și la
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

O datorie.

Ce ar avea urgent de făcut românii din
parohiile unite scoase din metropolia
unită română?

— De un binevoitor. —

Timișoara, 15 August.

Poporul român, după cucerirea Daciei pe seama imperiului roman la anul 106, a fost colonizat din imperiul roman în Dacia, adică în Ardeal și în părțile marginase din Ungaria; aici a început a se încreștina și după decursul de vre-o câțiva secolii s'a pomenit, că e popor creștin de legea ortodoxă orientală, ca atare aici a trăit și s'a înmulțit sub scutul bisericii ortodoxe orientale până la anul 1700, când episcopul român din Ardeal Atanasie cu o parte a protopopilor au părăsit legea strămoșilor lor, legea în care au fost iși botezați și crescuți, și au trecut la unire.

Incepând cam după anul 1520 ungurii din Ardeal au trecut dela catolicism la legea calvină, Sașii la legea lutherană, iar biserica catolică în Ardeal a fost așa de părăsită, încât dabea mai avea vre-o câteva parohii; atunci catolicii din Roma și din Viena au pus ochii pe poporul român din Ardeal, care era cel mai lipsit de cultură și cel mai asuprit. Ca să-și câștige credincioși pentru întărirea bisericii catolice în Ardeal, li-au succedat a convinge pe episcopul român Atanasie de a trecut cu o parte a protopopilor la confesiunea catolică; aceștia apoi și ur-

mașii lor au tras după sine și o parte a poporului român; 212 ani a durat până acum aceasta muncă.

Cumcă bieții români au fost numai cu promisiuni goale seduși și dobândiți ca material pentru întărirea catolicismului, s'a dovedit în decursul timpurilor după unire, căci poporul român trecut la unire, nici după aceasta n'a căpătat nici un drept, încât 90 de ani după unire, adică la anul 1790, au dat Românii rugare la împăratul, atunci Mare Prințipe al Ardealului, ca să le dea drepturi egale cu Ungurii și cu Sașii, rugarea cunoscută sub numele de „Suplex libellus Valochorum”. Tot atunci au dat asemenea rugare și episcopii români, Bob din partea uniților și Adamovici din partea neuniților, dar n'au căpătat nimic, până când la 1849 cu arma în mână au scăpat de iobăgie și și-au cucerit drepturi egale cu Ungurii și cu Sașii. *Insă marea năpaste, adică despărțirea în două a bisericii a rămas pe capul poporului român.*

Mai târziu Românii uniți, au văzut că ei au fost socotiți numai ca material pentru întărirea catolicismului dar se mângăiau cu faptul că prin unire au câștigat favorul, că tineri români mergeau la Roma la studiile teologice și veneau de acolo acasă însuflețiti de ideea națională. Acest câștig însă a fost numai fictiv, căci Iancu, Axente, Balint, Corcher, Buteanu, Bărnuț, Bariț, Șuluț, Șaguna, Mocionestii, Dr. Ioan Raț, Pop de Băsești și alții n'au fost la Roma și totuși, din însuflețirea lor înăscută, au muncit greu pentru deșteptarea neamului lor.

Episcopul Atanasie și protopopii în actul

lor de trecere la catolicism au declarat, că dacă li-se va lua limba lor din biserică și dacă li-se vor ataca așezămintele bisericesti, atunci trecerea la catolicism n'are valoare; Papa în bula sa „Ecclesiam Christi” în anul 1853 a declarat ca integritatea metropoliei unite române este neatacabilă, adică din aceasta metropolie nu se va putea scoate nici o comună bisericască; iar acum alt Papă prin bula „Christifideles graeci ritus”, pe baza dreptului său absolutistic în biserică sa, a scos 83 de comune bisericesti cu 70.595 de credincioși din metropolia unită română și i-a alăturat la episcopia unită ungurească. Prin aceasta dispozițiune a scos limba română din biserică acestor foști credincioși ai bisericii unite române.

Acum acești Români greco-catolici, dacă se cinstesc pe sine, și dacă vreau, ca lumea cinstită să-i țină de oumeni corecți și conștiinți, trebuie să declare, că fiind scoasă limba lor din biserică lor, iar ei fiind fără voia și consimțirea lor, scoși din metropolia unită română, nici ei nu se mai țin de actul de trecere la unire. Trecerea lor, respective a strămoșilor lor, nu mai are valoare; pe ei nu-i mai obligă; ei nu se mai lasă a fi folosiți ca un material inconștient pentru întărirea bisericii ungurești — și că astăzi ne mai fiind timpul absolutismului, nici în stat și nici în biserică, — ei nu mai rămân într'o biserică absolutistică, în care ei sunt dați jertfă pentru întărirea altor neamuri, — ei ei trec la biserică veche românească, de care s'au ținut și strămoșii lor înainte de unire.

Papii bisericii catolice totdeauna au voit să poruncească și să pună mâna pe puterea

VECERNIE.

Un dangăt lin de clopot
Iși tremură cântarea
Și toaca 'n dulce ropot,
Adânc trezește zarea.

Biserica bătrână
Larg porțile-și desface,
Un zvon de rugă se 'ngâna
In dulcea serii pace.

Și-alături, stau în rinduri
Salcâmi nînși de floare
Și 'n cet șoptesc pe gânduri
Căci mâne-i sârbătoare.

PRIBEAG.

Mă birue chemarea
Vrăjitelor izvoare
Din codrul cu poene
Domol povestitoare

Și plec setos de pace,
De farmecul visării...
Cum tremură frunzișul
Spre capătul cărării!

E liniște, din largul
Umbritei bolti se lasă

Un zvon de blânde șoapte,
Un fremăt de mătăsa

Și 'n suflet imi răsună
A clipeilor poveste
Când soarele s'ascunde
Furiș pe după creste.

I. N. PĂRVULESCU.

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

La Metropolitul Moldovei. — Despărțirea de Iași. — Intoarcerea la București.

În ziua de 22 Aug./3 Sept. (1866) Prințul face o vizită bisericii protestante din Iași; tineretul școlar german îl primește cu flori și cântări. Pe urmă Prințul inspectează cazărnicile, cari sunt într'o stare destul de tristă. Seara banchet mare la Metropolitul, unde sunt invitați preoți din clerul superior. Palatul Metropolitului Calinic, vâstar dintr'o veche familie boierească, este frumos decorat; covoare orientale acoper camerele și coridoarele, împodobite cu numeroase plante verzi; grădina e luminată de lămpioane în toate culorile, iar pe grățile Curtii, în spre stradă, fa-

cle ard în vâlvătai. Firește că întreaga Curte e asediată de oameni, cari își exprimă entuziasmul în urale puternice, când se arată Prințul.

În dimineața zilei următoare, Prințul inspectează batalionul de vânători și face o serie de exerciții cu regimentul de roșiori, pe înălțimile grădinei Copoului; mulțime imensă de oameni admiră pe călărețul sprinten, care știe stăpâni cu atâta siguranță calul său frumos, dar cam zburdalnic. Mai târziu, deși cerul s'a întunecat și bate un vânt rece, Prințul pleacă la Cristești, o moșie a lui Alexandru Mavrocordat, așezată pe malul Prutului. Aci Prutul, hotarul țării împotriva nesfârșitei împărății rusești, alunecă în albia largă și prea puțin adâncă; pe malurile lui joase cresc sălcii și dincolo șesul sur apare pustiu. Moșia lui Mavrocordat e frumoasă; din Herghelia sa, Prințul primește un cal în dar.

Seara — ajunul plecării — orașul Iași organizează, în cinstea Prințului, un mare conduct cu torțe; toate clasele sociale și toate societățile s'au intrunit pentru acest conduct; membrii ai celor mai nobile familii, chiar domni bătrâni, în străvechiul lor costum boieresc, se duc, în frunte cu muzica, pe jos, în mijlocul burghezimei, până la reședința Prințului, ca să prezinte omagiile lor. Insuflețirea crește, cum nu se poate descrie, când Prințul rosteste câteva cuvinte de mulțumire și se

lumească. Impăratul și regele Sigismund voind să pună capăt acestei năzuințe, a dat la anul 1403 o ordinațiune, că în țările lui — deci și în Ungaria — fără știrea și învoirea lui să nu se publice și să nu se execute nici o bulă, nici o enciclică, nici o poruncă a Papilor; această ordinațiune a stabilit și introdus „jus placetum”, care stă și astăzi în vigoare. Înainte de vr'o câțiva ani actualul Papa Pius al X-lea a dat o enciclică sub numele „Borromeus”, dar pentru că regele Francisc Iosif, la intervenirea consilierilor lui se înțelege, — n'a voit să pună pe ea „placet”, în Ungaria, nu s'a publicat nici nu s'a efectuat.

Apoi împăratul Austriei și regele Ungariei mai are și dreptul de „Veto”, adică dreptul de a protesta contra vre-unei persoane de a fi aleasă de Papă. Înainte cu 9 ani, când Giuseppe Sarto pe atunci arhiepiscop al Veneției a fost ales Papă, cele mai multe șanse de alegere le-a avut cardinalul Rampolla, fost secretar de stat al Papei anterior, dar Rampolla n'a fost om plăcut în Viena și nici în Budapesta, pentru că era filoromân. Din această cauză înainte de alegere, împăratul Austriei și regele Ungariei Francisc Iosif — se înțelege la dorința Ungurilor — prin arhiepiscopul din Cracovia, care era cardinal și a luat parte la alegere — a dat protest în contra lui Rampolla. În urma acestui „Veto” Rampolla n'a putut fi ales de Papă; a fost ales Giuseppe Sarto; — așa dară Giuseppe Sarto are să mulțumească Impăratului Francisc Iosif și Ungurilor, că astăzi este Papă.

Acum care Român poate fi așa de naiv, ori așa de scurt la vedere, încât să nu vadă și să nu priceapă, că Papa totdeauna are să țină cu regele Ungariei și cu Ungurii? Deci mai considerând, că regele Ungariei are dreptul „jus placetum”, are dreptul de „Veto”, considerând, că Ungurii privesc biserica unită ungurească ca pe-o instituțiune pentru maghiarizare și considerând că Papii dela Roma totdeauna au ținut cu cel mai tare, cine poate garanta, că peste un oarecare timp — să zicem 20 de ani — un alt Papă la intervenirea Ungurilor, și catolici și

calvini — și la dorința regelui Ungariei nu va scoate alte 83 de parohii din metropolia unită-română și nu le va alătura la episcopia unită ungurească?

Așa dar Românii uniți din parohiile scoase din metropolia unită română și alăturată la episcopia unită ungurească, *dacă sunt mai întâi Români apoi confesionali, dacă pentru confesiunea unită nu se leapădă de neamul românesc, de neamul strămoșilor lor, și dacă mai țin și la demnitatea lor de oameni conștienți, încă de pe acuma până când mai sunt în organismul metropoliei unite române, fără amânare, să treacă la vechea biserică românească. În baza articolului de lege 53 din anul 1868 și art. 43 din anul 1895, au acest drept în oricare zi.*

Facă Papa episcopia ungurească unită, însă numai pentru acei credincioși, cari voiesc a se ține de această episcopie. Într'o țară, unde liberul exercițiu al religiei e garantat prin lege. *Papa n'are drept a sili pe cineva, ca să se țină de o episcopie, în care nu-i recunoscută limba lui.*

În biserica gr. orientală română din Ungaria nu există absolutism, organizmul ei canonic, limba, ritual și dogmele ei nimeni nu le poate ataca; pe credincioșii ei nimeni nu-i poate trece la altă biserică fără voia lor; dreptul statului de supremă inspecțiune se estinde numai în senzul ca funcționarea și administrarea acestei biserici să nu vină în conflict cu legile ei proprii, cu legile țării și cu morala publică. În vechea biserică românească nu există patronat. Ea se susține din dărnicia credincioșilor săi și din averea sa proprie, adunată dela acești credincioși și prin economie înțeleaptă. Cine voiește să-și creeze episcopie orientală ungurească, acela mai întâi să-și câștige credincioși, cari de bună voie să se țină de astfel de episcopie.

Trecerea fără amânare a Românilor scoși din metropolia unită română la vechea biserică românească, ar avea de efect să arate lumii și pentru viitor, că Românii, cari au fost odată folosiți de material pentru întărirea catolicismului, nici acum, nici în viitor nu voiesc să fie folosiți prin biserică

de material pentru întărirea maghiarismului și se va dovedi astfel că nizuințele de maghiarizare prin biserică la poporul român, rămân fără efect.

Ministrul de externe în audiență. Măne la orele 10 a. m. se va prezenta ministrul de externe, contele Berchtold, în audiență la M. Sa. După audiență ministrul va vizita mai multe personalități politice, cari petrec de prezent în Ischl.

Dela partidul radical sârbesc. Conducerea partidului radical sârbesc i-a exclus din sânul acestui partid pe fostul fișpan Dr. Nicola Radivojevics și pe protopopul din Semlin Pavel Milin, pentru că s'au opus disciplinei partidului de a depune mandatul lor din „comisia legislativă”, resp. din consistorul arhidiecezan. Fostul deputat Dr. Iovan Radivojevics-Vacsics și-a anunțat singur demisia.

Constituția Bosniei. Din cercuri vieneze bine informate, se colportează știrea că audiența lui Bilinski la M. Sa stă în strânsă legătură cu eventuala suspendare a constituției bosniace. De reluarea tratativilor cu partidele politice din Bosnia numai așa poate fi vorba, dacă acestea singure ar iniția tratativele.

Politică externă și internă.

Viena, 15 August.

Apropierea lui 18 August, a zilei natale a M. S. Impăratului este privită, din respect pentru tradiție, ca sfârșitul sezonului politic de vară. În ajunul acestei zile este obiceiul să se convoace un consiliu de miniștri la Viena, la care iau parte toți membrii cabinetului. Cu această ocazie unii își întrerup conștiința, iar alții îl termină.

Acest consiliu de miniștri n'are numai menirea ca să scruteze și să prelucreze materialul îngrămădit în decursul vacanțelor, ci să iee și toate dispozițiunile pentru campania parlamentară de toamnă. În această ședință a consiliului ministerial se hotărăște termenul

coboară în mijlocul mulțimei; apoi invită în saloanele sale un mare număr de boieri și cetățeni, participanți la conduct, iar Metropolitul mai ține o caldă cuvântare de despărțire. Toată lumea e pătrunsă de solemnitatea momentului; mulți dintre bătrâni sunt covârșiți de sentimentul că pronia cerească le-a răspălit strădaniile și luptele tinerețelor și că au ajuns să vadă cu ochii lor, pe Tronul patriei unite, un vlăstar din cea mai strălucită casă domnitoare germană; lacrimi izvoresc în ochii acestor bătrâni, de bucurie că Alesul națiunii, care-și manifestă, chiar prin înfățișarea sa simpatică, sentimentele cavaleresti și firea deschisă, este într'adevăr un om devotat cu sfântă seriozitate misiunii Sale. — De pe acuma Prințul Carol a pătruns adânc toate împrejurările de viață ale țării; din fiecare județ a cerut să i-se trimită rapoarte exacte cu privire la administrația publică și astăzi este bine orientat în toate, pentru că a studiat fără de zăbavă rapoartele și are o memorie deosebit de bună.

În ziua de 24 Aug./5 Sept., la ceasurile opt de dimineață, Prințul părăsește Iași; orașul întreg s'a pus în mișcare, ieșind pe străzi, și sute de trăsurile îl conduc pe Prinț, de-alungul frumoasei uliți de lângă parcul Socola (proprietatea familiei princiare Sturdza), pe dealul Repedea. Drumul trece prin vii drăgălașe și sate pitorești, apoi prin păduri întinse. Cei opt căluți de postă aleargă în galop, neobosiți,

urcând dealul; în urmă vine lungul șirag de trăsurile. Deasupra dealului cortegiul se oprește. Aici se deschide o priveliște încântătoare asupra Iașilor, cari par o jucărie la picioarele privitorului; dincolo de albul și strălucitorul oraș, cu multele-i turnuri, se întinde spre Răsărit, până în inima Basarabiei, șesul neted, pe când spre Apus se înalță Carpații cu Ceahlăul.

În acest frumos loc se servește șampanie și după călduroase cuvinte de mulțumire, urale puternice răsună în sănătatea Prințului care se desparte de Ieșeni; apoi Dânsul își ia rămas bun dela marea-i suită, care se întoarce la Iași. În galop întins Prințul înaintează, prin păduri admirabile, spre Huși, unde sosește la ceasurile unu din zi.

Deși capitală a județului Fălciu și reședință episcopală, Hușul este numai un mic orașel. Și aici Prințul se duce mai întâi la biserică, unde-l întâmpină Episcopul cu evanghelia și crucea. După dejun, pe la ceasurile trei, pleacă mai departe, pe drumuri rele, spre Vaslui, unde sosește la ceasurile șase și descinde la oraș a fostului Voevod Ghică, Doamna Șubin. Iarăș au ieșit în calea Prințului sute de călăreți; întregul județ s'a strâns la olaltă, ca să-i facă primire cât se poate de grandioasă. După masă neobositul Prinț trebuie să mai privească și iluminăția. — Uneori are nevoie de toată puterea voinței sale, ca să birue aceste osteneți, mai ales că s'a lăsat iarăș căldura tropicală.

În ziua următoare, pe drumul spre Bârlad, soarele arzător și colbul șoselei pun la grea încercare răbdarea Prințului. — Bârladul este un oraș drăguț, capitala județului Tutova; primirea, ca pretutindenea, este extraordinară de inimoasă. Sunt vizitate biserica, școala și spitalul. La ceasurile două, Prințul trece, printr'un ținut frumos și bogat în păduri spre Tecuci, unde ia masa, la care participă și o soră a lui Costache Negri, principesa Ruspoli. — La ceasurile opt seara, Prințul pornește iarăș, trece Siretul pe un pod de lemn, în foarte proastă stare, și ajunge la ceasurile unsprezece noaptea în Focșani. Întregul oraș este iluminat și Prințul trebuie să mai aziste la o sărbătoare de primire, nainte de-a se da odinei.

În dimineața de 26 August/7Sept., Prințul pleacă de pe la ceasurile 6^{1/2}, pentru că ține să ajungă la București până'n seară și distanța e de două sute kilometri. Căi aleargă mai mult în galop, peste Râmnic și Buzeu, unde-l întâmpină primul ministru, Ion Ohica.

După dejun, pe care îl ia în palatul Episcopului, Prințul pleacă mai departe, la ceasurile unu. Drumul duce prin Bărgan, o stepă lipsită și de arbori și de oameni. Un singur râu se trece, Ialomița, și Urziceni sunt singurul loc de oarecare importanță — s'ar părea că pe nemărginita întindere locuiesc numai păstori ce-o cutrieră și o folosesc pentru turmele lor uriașe.

pentru convocarea delegațiilor și a dietelelor provinciale și pentru reluarea desbaterilor parlamentare. Faptul că delegațiile se vor aduna în ultimele zile ale lunii Septembrie ca să dezbată proiectul bugetului provizor, este cunoscut de mai multă vreme, iar în privința convocării dietelelor provinciale, există încă de mult speranța că va putea fi convocată și dieta provincială din Boemia.

Posibilitatea aceasta a devenit însă iluzorică prin nereușita tratativelor ceho-germane. Asemenea și camera deputaților nu va putea rezolvi, în răstimpul dela Octombrie până la Crăciun, mai mult decât proiectul bugetului provizor. La votarea de noi impozite nu se poate gândi nime înainte de ce s'a format în cameră o majoritate puternică și sigură, deși guvernul ar pune mare pondă ca să se lămurească încurcătura financiară, deoarece tănuirea deficitului prin continua contractare de noi împrumuturi nu mai are nici o șansă de reușită, câtă vreme cursul rentelor noastre scade neconținut.

Recunoaștem încă odată că iminenta serbare a zilei natale a M. S. împăratului ne aduce aminte ce factor eminent este personalitatea lui Francisc Iosif I pentru menținerea păcii universale. Dacă bătrânul nostru monarh a insistat așa de mult pentru votarea reformelor militare, n'a făcut-o fiind mânat de un avânt războinic, ci de aceea pentru că este conștiu, că prin pregătirea noastră, toate încercările externe de a tulbura pacea vor fi zădarnice.

Cât de necesară este înarmarea noastră, ne dovedește desvoltarea situației critice din peninsula balcanică și din marea Mediterană. Prin atitudinea nehotărâtă a Italiei în chestiunea Mediteranei s'a produs o nesiguranță, o încordare, care nu poate fi tolerată multă vreme. Părerile cercurilor noastre militare și diplomatice diferă foarte mult în judecarea acestei situații. Pe când la ministerul de externe toți sunt de părere că tradițiile moștenite dela contele Achrenthal trebuie păstrate și mai departe, bazându-ne pe trăinicia Triplei-alianțe, în vremea aceasta cercurile militare conducătoare sunt foarte îngrijate că Italia se apropie din ce în ce mai mult de sfera intereselor Triplei-alianțe, iar

La ceasurile șase, Prințul ajunge în Cotroceni. Toți miniștrii s'au adunat aici, ca să-l primească, și iau parte la banchetul ce se da în onoarea zilei de naștere a Prințului Carol Anton, tatăl noului Domn.

În călătoria sa de șaptesprezece zile, Prințul a vizitat unsprezece din cele patrusprezece județe ale Moldovei, a străbătut cu trăsura vre-o mie cincisute de kilometri și a întrebuițat vre-o trei mii de cai de poștă.

Călătoria a dat rezultatele cele mai bune, contribuind la întărirea Unirei și slăbind mult uneltirile contra ei. Prin amabilitatea sa personală, Prințul a dezarmat o mare parte a separatiștilor și astfel a pus o puternică stavilă propagandei contra Domnului strein, atâta timp cât din afară.

prin războiul tripolitan, poziția strategică a Italiei în marea Mediterană se întărește pe zi ce merge. Faptul acesta nu-i merit însă să întărească relațiile politice dintre monarhia noastră și aliata ei.

Cercurile armatei stăruiesc neconținut ca granița dinspre Italia să fie fortificată, iar programul flotei noastre să se realizeze cât mai repede.

Austriacus.

Pentru »Unirea«.

Pe când toată suflarea românească se zbate sub durerea pricinuită de mișeșcul act al Romei, care a vândut ca Iuda pe Hristos, pe cei 100.000 de români, dușmanilor neamului lor; pe când în publicul român circula tot felul de zvonuri cu privire la nepasarea Blajului, încerenit într'o tăcere absolut inexplicabilă, „Unirea” dela Blaj găsește tocmai momentul potrivit să facă glume de cel mai prost gust, cu care palmuște în chipul cel mai inconștient sentimentele poporului român.

Cetitorii noștri cunosc articolul „*Vim vi repellere licet*”, apărut în Nr. 162 al ziarului nostru, în care un colaborator al nostru grătat., dar român cu adevărată durere pentru credința strămoșească, stabilea dreptul românilor vânduți de Roma — ca pe o turmă de vite — de a nu se supune actului de vânzare încheiat, fără întrebarea și consimțământul lor, și împotriva tuturor legilor și legămintelor existente, între Roma și Unguri.

Ei bine, iată ce cuvinte găsește „Unirea” pentru acest articol, pe care, nu există român cinstit, care să nu-l fi aprobat.

„*Vim vi repellere licet*. Ne paște un vechiu păcat, care, dacă suntem osândiți să-i rămânem încă multă vreme păpuși, — ne duce la peire.

„Vorbele goale, frazele fără nici un scop, decât atâta doară că ne iură vremea asta scumpă — sunt păcate de-ale noastre.

„Nu vrem să ne oprim la „*Vim vi repellere licet*” articolul întâi din „Românul” Nr. 162. Ne mirăm însă despre confrății dela organul partidului nostru național cum pot strecura așa oribile greșeli de tipar?

„De altcum atari scâpări de tipar am avut prilej să vedem și în „Gazeta Transilvaniei.

„Oricine limpede la judecată, cetind „*Vim vi repellere licet*” nu poate să nu observe, că deja am trecut în extravagante: pușcăm în vânt.

„Iar când am ajuns la punctul acesta iofecă și coșul nu ar trebui puse în funcțiune?” —m.—

Ce însemnează aceste glume proaste? Ce voește să spună „Unirea”? Găsește că trebuie să plecăm capul și să ne resemnăm. Nu înțelegem.

Iată ce spunea aceiaș „Unirea” într'un articol apărut îndată după apariția bulei, prin care se decreta vânzarea românilor către episcopia ungurească și pe care noi l-am reprodus cu multă satisfacție în Nr. 148 al ziarului nostru.

„Nu ni se îngăduie nici măcar aceea, de a ne ruga lui Dumnezeu în limba mamei noastre!... E așa de nespūsă amărăciunea, ce stăpânește pe credincioșii noștri dela un capăt până la celălalt al țării, cât nu se poate închipui. Și azi cât de ascultători îi ai sf. Scaun Pontifical suntem, totuși nu prtem să ne ridicăm vocea și să nu protestăm cu toată tăria contra dispozițiilor acestei enciclice, atât de stricăcioase bisericii noastre

unite. Nu putem tăcea nici o clipită, ca să nu ne cerem cu tot adinsul ca sf. Scaun, să n'o execute ori cel puțin s'o modifice. Și o facem aceasta conduși de cea mai intimă convicțiune, ca sf. Scaun a fost înșelat și rău informat.

„Căci nu se poate crede, că acelaș Cap al bisericii, care ne laudă pentru credința și fidelitatea noastră, în acelaș timp să ne facă odioasă biserica și pe credincioșii ei să-i dea pradă unor uneltiri dușmănoase.

„Nu se poate ca Scaunul papal să degradeze așa de mult biserica catolică, cât să o facă unealtă în mâinile unor politicieni necinștiți, lucrând și din a sa parte la nimicirea unei națiuni, care a ținut totdeauna la acea biserică.

„Nu se poate ca urmașul sf. Petru să urmeze de jurisdicțiune pe trei Episcopii, răpiindu-le diecezele după placul unor oameni fără de Dumnezeu.

„Nu se poate ca urmașul sf. Petru să lucreze pentru răsvrătirea unui milion de credincioși, turburându-le pacea din biserică și împingându-i la fapte, a căror urmări dezastruoase de pe acum se pot prevedea”.

„Nu se poate”, „Nu se poate”. „Unirea” îi tot dă înainte cu nu se poate, dar iată că s'a putut și atunci ce e de făcut? S'o înghițim?

Nu aceasta era părerea ei pe atunci!

„Si cine va răspunde atunci? acei cari au spus neadevăruri spre a înșela pe Capul bisericii și spre a neferici și îndreptăți o biserică înfloritoare, — ori noi, cari dându-ne seamă de mărimea primejdiei, atragem de pe acum luarea aminte acelor în drept?”

„De aceea rugăm cu toată căldura pe P. P. S. S. noștri Arhieri, cari și până acum și-au făcut datoria cu vrednicie, să grăbească a informa pe sf. Scaun de marca primejdie în care această enciclică a aruncat biserica românească unită, și să-i atragă atențiunea, că nu se pot trece dela un rit la altul zeci de mii de credincioși, fără voia lor și fără măcar să fie întrebați, nici nu pot fi dați păstoririi unor străini, și scoși din legăturile unor dieceze, în care s'au născut și au trăit îndestulți atâta timp. De odată credem că e ocazia să se publice toate actele referitoare la înființarea Episcopiei maghiare, spre a se arăta lumii mijloacele ticăloase de cari s'au folosit cei ce au lucrat pentru înființarea ei”.

Iar dacă nici aceasta nu reușește, iată concluzia la care ajunge „Unirea”.

Ori cât de gravă e situația, ce ni s'a creat, noi nu vom despera, ne vom desvâli piepturile și în fața acestei primejdie ce năvălește asupra noastră și vom lupta cu încredere în Dumnezeu care nici când nu ne-a înșelat, apărându-ne până la ultima clipită limba și legea, cari nu vom suferi să ni le răpească nime!”

„Ne vom desvâli piepturile și în fața acestei primejdie ce năvălește asupra noastră vom lupta”.

Unde e lupta? Ce a făcut „Unirea” de atunci? Ce au făcut inspiratorii ei? Întrebăm: Unde e lupta? În loc de luptă Blajul nu dă nici un semn de viață, „Unirea” a început s'o scalde și să facă glume proaste cari jignesc sentimentele întregului popor românesc iar în ultimul ei număr 84 de Sâmbătă 10 August, găsim accente extraordinar de energice dar împotriva cui credeți?

Împotriva dușmanilor noștri? Nu.

Indignarea nestăpânită a „Unirei” se deslănțue împotriva zvonurilor, mai bine zis, a părerii admise de toți românii adevărați, că cei 100.000 de români, decât să fie înghițiți de Unguri, mai bine să treacă la cealaltă biserică românească.

Hainele lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Plața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

Episcopia din Hajdudorog nu o mai privește pe „Unirea” acum, căci iată ce spune:

Dar pe noi acum nu aceasta ne interesează. E vorba aici numai de un foc particular, pe care îl lăsăm în grija aceluia, cari l-au aprins, să-l stângă ei, dacă nu voesc să li se aprindă întreg edificiul. Pe noi în legătură cu aceasta ne interesează alte momente, cari ating interesele superioare ale bisericii noastre. E plin azi tot cuprinsul pământului românesc de svonuri neobișnuite. *Vorbe încetinate se spun necontentit, cu glasuri potolite, cari trec dela om la om dela vecin la vecin, la auzul cărora se cutremură biserica noastră vie „eclesia discens” mulțimea cea mare a credincioșilor.* „Drept e Domnule, că în biserica noastră popii vor sluji ungurește?” „Drept e, că nu va mai fi slobod să ne zicem nici rugăciunile românește?” „Așa vorbește lumea, satul, am vorbit-o cu toții, când am eșit din biserică, ba zice-se, că și gazetele ar fi scris despre aceea. „De ce mai ascundeți d-voastră? Neuniții ne batjocoresc în față, că ne-am vândut și legea și neamul...”

Frumoasa trezire a conștiinței românești a poporului gr.-unit român, aceasta o înspăimântă acum pe „Unirea”. Astfel ea, care până acum nu a șoptit un singur cuvânt, nu a dat un singur sfat cătră preoții din regiunile vândute, ca să organizeze o rezistență, acum dă alarma atrăgând atenția „împotriva curentului distrugător”.

Ce înseamnă aceste curbe, în mersul „Unirei”? Ce înseamnă tăcerea șefilor bisericii gr.-unite române?

Cred ei că mișcarea care s'a pornit, până în cele mai profunde straturi ale poporului român gr.-unit pentru salvarea bisericii sale românești, poate fi domolită cu gesturi de diplomați, și cu aere misterioase, sub care capitularia lor fără de luptă nu se poate ascunde?

Un lucru să știe minorul dela „Unirea”, care a strecurat nota „glumeață” și oamenii din fruntea bisericii noastre gr.-catolice:

Poporul român înțelege, că aceasta biserică să fie un adăpost de salvare a intereselor sale naționale. În fruntea ei el voesc să vază români adevărați, nu unelte oarbe ale papalității, care să consimtă, în tăcere, ca papa să trafice cu interesele neamului.

Dacă actualii șefi se bucură de respectul poporenilor, este nu de dragul azimei, a purgatorului și a Papei ci pentru că sunt crezuți ca români, nu numai cu buzele, dar și cu sufletul.

În momentul, însă, în care se va constata că urmașii lui Inocențiu Clein, sub înfățișarea de români, nu ascund decât niște simpli agenți ai unei organizații fără de suflet cum este papismul și că, între interesele neamului lor și ale papii, ei sunt în stare să aleagă pe ale acestuia din urmă, nici o putere nu va mai putea să le susție autoritatea în fața neamului.

E de o mie de ori mai bine să avem în fruntea bisericii niște străini, dușmani declarați, decât să suferim desființarea noastră națională sub o conducere care se numește românească.

Asupra acestor lucruri trebuie să mediteze „Unirea” și cei din jurul ei.

Decât să facă glume proaste mai bine să răspundă: Ce-i cu publicarea actelor? Ce-i cu protestarea la Papa? Ce-i cu luminarea papei, pe care îl declară înșelat și cu intervenția de a nu aplica bula?

Ce îndrumări s'au dat preoților din regiunea sfășiată?

Ce e cu lupta?

Când ea va răspunde la toate acestea, cum

se cuvine noi îi promitem tot concursul împotriva aceluia care voesc să „exploateze situații lor favorabile”.

Până atunci însă, orice român are dreptul și datoria să facă totul, spre a scoate pe români, dintr'o biserică în care credincioșii români sunt vânduți neamurilor dușmane, fără ca șefii acelei biserici să facă ceva pentru a împedca asemenea crime.

Subscripția pentru aeroplanul Vlaicu*)

La cel din urmă concurs de aviație lângă Viena, în câmpia din Aspern, alături cu cei mai însemnați descoperitori și meșteri ai sborului s'a înfățișat și tânărul, atât de frumos cunoscutul inginer ardelean Aurel Vlaicu. Și, cu aparatul său de o construcție specială, având elemente nouă pe care le-a recunoscut cu laude d. Sp. C. Haret în raportul pentru resplătire cătră Academia Română, el, Românul, a câștigat câteva din cele mai frumoase premii.

Cuprinși de un mare entuziasm, atâta de fieresc, frații noștri din Ungaria au avut ideea de a se porni o subscripție pentru a i-se dărui dlui Vlaicu un nou aeroplan, cu perfecționările la care s'a gândit în timpul din urmă.

De-atunci, spre marea bucurie a românilor, cari afirmă astfel superioritatea geniului lor inventiv asupra conlocuitorilor deprinși din vechi timpuri să-i desprețuiască ori să nu-i fie în seamă, istețul tehnician a mai făcut sboruri strălucite în Banat și la Huțeg. Subscripția, — nu știu cum merge acolo.

De aici vine însă acum darul de o mie de coroane al marelui industriași bucureștean Brăgadiru, care mulțumește în acest chip pentru felicitările presei ardelenice cu prilegiul recentului său jubileu. D-sa se roagă a i-se primi contribuția, de și nu era prevăzut cu și România să-și poată aduce cuvenitul prisos...

Decâteva luni s'a format la noi o societate pentru înzestrarea oștirii noastre cu aeroplane. Condusă de oameni cunoscuți și harnici, ea a putut strânge în scurtă vreme sume însemnate, și de sigur că va mai strânge.

Iar statul român are școală de aviație, parc de aeroplane, ofițeri de aviatori. Când unul din ei, locotenentul Caranda, și-a pierdut viața într'un accident, ale cărui cauze se dau în chip deosebit, s'au încins infocate discuții cu privire la sistemul francez al aeroplanului și la modificările bulgărești ale mehanicului, un domn Pachew.

De vreme ce este societatea și este aviația militară română, oricine e în drept să se întrebe: de ce locul dintâu, conducerea nedisciplinată n'o are biruitorul dela Viena, Românul din Ardeal Vlaicu?

D. Haret ne asigură, cu o înaltă competență, că aeroplanul românesc e original și practic.

Specialiștii din Viena, nu numai că au spus-o dar și-au întărit judecata prin banii premiilor.

Greșesc și d. Haret și juriul concursului din Viena? Să ni se spuie, și să ni se dovedească.

Iar, dacă nu greșesc, ce împiedecă pe d. Vlaicu de a-și lua locul ce i se cuvine pentru folosul patriei și pentru onoarea neamului?

N. Iorga.

Din Sătmar.

— Corespondență ocazională. —

Firea blândă și sufletul nobil al Românului de pe plaiurile mănoase ale mândrului Sătmar sunt zguduite de multă vreme de cea mai îndreptățită revoltă în contra vitregiei sorții blăstămate!...

Un lucru îl ține în nedumerirea cea mai nemiloasă: Cum să poată pricepe el — bietul sătmarăean — că e tot una bouului să aibă limba calului — și întors, ca unul să poată rumea, iar celălalt necheza?!...

*) Reproducem din „Neamul Românesc.” acest prea frumos articol al d-lui Iorga.

E numai basm făurit de oameni, proști de învățătură, că vre-o 150 mii de sătmăreni ar ști ceva ungurește! Neam de neamul lor n'a simțit iarmecul mlădiosei limbi de strălucită origine tătarească. Adevărat că această margine extremă a pământului românesc își are dialectul propriu — cam peștiș — cum bunăoară au dialectul propriu isteții bănățeni — care dialect însă nu e chiar vrednic de disprețuit, nici de compătimit, căci acela în multe sate s'a schimbat radical, înlocuit fiind de unul sonor, care aduce mult cu cel ardelenesc. Poporul din Sătmar, cu mintea ageră și idealist, nu e nici prost dela fire; câteva exemple din trecut și din prezent o probează aceasta până la evidentă; indiferentismul conducătorilor săi însă din toate timpurile e revoltător. Trecutul și prezentul a două sate îl am înaintea ochilor sufletului meu. Două comune fruntașe: *Vezend* și *Sânmiclăuș*, una de un trecut glorios în ce privește întransigența naționalismului înfăcărat — a doua se trezește la viață curată, ideală de pe patul de moarte, lăsându-și locul celeilalte, este una din cele mai de nădejde și de viitor comune românești.

Vezendul în vechime a fost farul conducător, steaua luminoasă, care vărsa curaj în sufletele plâpânde și trezea farmecul ideii naționalismului celui mai sfânt între surorile comune din jur și din depărtare.

Cătră finea veacului al XVIII-lea (1792) s'a stins din viață cel mai ales suflet al *Vezendului*: *Dascălul Pavel*, povestaș mare și cronicar luminaț, ale cărui scrieri ar contribui mult la completarea istoriografiei românești. E vie încă amintirea acestui mare tribun a culturii românești și cu evlavie povestesc despre înțelepciunea și naționalismul său satele și comitatele învecinate. El a ridicat comuna sa la un nivel cultural și național atât de înalt, încât cu drept cuvânt se pot socoti versurile următoare, ca izvorite din inimă:

Căci zi și noapte-o să muncesc,
Pân' mi-oi face cum doresc:
Vatra cuib de vesel trai,
Satul colțisor de rai!”

(P. Dulfu).

Pe la sfârșitul primei jumătăți a veacului al XIX-lea a trecut în pământul făgăduinței, lăsând valea plângerii atâtor nevrednici, sufletul poetic și inima românească a tânărului *Dumitru Sfura*, care a făcut minuni în ogorul înțelenit și plin de polomidă a culturii Românilor din *Vezend*, *Sătmar* și *Bihor*. El a fost prietenul din tinerețe alui I. Vulcan.

Acești doi idealști muncitori... unul fost dascăl, celălalt numai cleric absolvent, răposat la o lună după ce s'a căsătorit. Și-au făcut satul *model*, iar poporul din el vrednic de imitat!...

Au trecut însă ani la mijloc și *Vezendul*, dacă a fost lipsit de conducători de talia acestora, n'a dus dorul celor, ce nu și-au priceput chemarea și solia, ce-o aveau pe acest pământ. Mulți cărturari s'au perindat în *Vezend*, care au de an a trimis pe băieții mai răsăriți la școlile din *Beiuș* și *Oradea*. Unii au ajuns oameni cu poziții strălucite în cele mai fruntașe orașe, dar nici unul nu s'a mai gândit la inimile de sub tundra de atunci; ba pe unii i-a crescut *Vezendul* chiar spre dauna și amarul său, căci întorși acasă oameni „mici de suflet, mari de patimi”, cari au sămănat — ani de-a rândul — ură și vrăjmășie în el, făcându-l de ocară înaintea lumii și de ris în fața județelor străine, care se bucurau de marea decadentă morală a faimosului *Vezend*. Avut-a parte de oameni luminați: preoți cu multă carte, dascăli învățați, avut-a fel de fel de tipuri, și mai are... și totuși el, o comună mare, bogată, toată românească, în anii din urmă și-a pierdut școala... Și acum, ascultați dragi cetitori, e pe cale să-și piardă și ultimul refugiu de apărare a limbei strămoșești: *biserica!*...

Sânmiclăușul, cu trecutu-i obscur și fără pretenția de cuib „valah”, cu atâtea suflete românești vrăjmașe românismului, când era aproape să fie înghițit de marea de străini împinteați, se ridică mândru, vesel, ca razele soarelui, ce au învins întunerecul norilor negri și fără de viață. Astăzi el are cea mai strălucită biserică, cea mai românească școală și la sf. Ilie și-a sfințit în el „curtea popească”, care ar împodobi și strada celui mai rafinat oraș, con-

struită după planul arhitectului român Chiș. — Toate aceste făcute în ultimul deceniu. Dar ce este mai de admirat în comuna aceasta, este temelă, ce se pune la clădirea edificiului, pe care nici vremea cu întreg potopul vijeliilor furioase nu o va putea ruina, căci e tare și sfânt acest edificiu... el este întărirea prin cultură solidă a sufletului românesc, această puternică scânteie de obârșie dumnezeiască. Biserica e cu adevărat templu de înălțare sufletească, în care sufletele aîlă mângâiere și dobândesc curaj în lupta pentru existență și în vraja cântecelor divine ai senzația, că acele glasuri măestre, ce se înalță lin și coboară dulce gamele duioase, sunt glasuri îngerești — simțesti cu adevărat toată nemernicia ta și nevrednicia de-a fi, și sub greutatea atâtor fărâdelegi îți pleci smerit genunchii și implori bunătatea lui Dumnezeu spre iertarea păcatelor și pentru măreția și prosperarea geniului românesc. — Un astfel de cor perfect nu mi s'a dat să ascult, afară doar de cele ale maestrilor noștri. Și e tânăr încă, abia în fașă; tânăr e și conducătorul său, D. Șuta — care în răstimpul celor 6 ani de dascălie, nu numai că și-a apărut școala de uneltirile viclenilor dușmani, ci a ridicat prestigiul comunei, făcându-o pildă atâtor comune, ce se cufundă în tina pierzării din cauza indiferentismului conducătorilor egoști și fără ideal!...

Povestea celor două sate românești să o avem la suflet, căci din ea aflăm, că până când unul a fost condus de oameni însuflețiți, a fost cea mai aleasă comună românească, iar astăzi în lipsa conducătorilor buni, tânjește și se prăpădește; iar cealaltă comună se înalță la glasul de chemare al unui apostol tânăr și plin de avânt românesc!...

Gheorghe din Sătmar.

Mentalitate maghiaro-semito-catolică

Articolul ziarului „Pesti Hirlop.”

Am anunțat ieri că, chipurile să „desmintă” afirmațiile presei românești în chestiunea episcopiei de Hajdudorog, ziarul „Pesti Hirlop” a publicat un prim articol, în numărul său de ieri. Reproducem azi o mare parte din acest articol, fiindcă în el culminează principalele considerațiuni ce au prezidat la înființarea criminalei episcopii.

„Nu este adevărat — spune numitul ziar — că prelații români n'ar fi avut din vreme cunoștință despre înființarea noiei episcopii. După informațiile pe cari le-am primit din locul cel mai competent lucrurile s'au petrecut astfel:

Contele Khuen-Héderváry, pe timpul când era ministru președinte, a obținut pentru înființarea episcopiei ungurești prealabila aprobare a regelui, a supremului patron. Maestrea Sa apoi pe cale diplomatică a transpus chestiunea papei, căruia îi stă în putere să înființeze episcopii noi, ori să sisteze pe cele vechi. Papa, care de pe timpul când era patriarh la Venetia cunoaște bine istoria plină de suferinți a națiunii ungurești și iubește pe Unguri pentru năzuințele lor cinstite, a aprobat, și, în principiu, a recunoscut necesitatea înființării noiei episcopii. Inșă pentru ca să satisfacă drepturilor bisericesti, a transmis proiectul din chestie comisiei Cardinalilor spre esaminare amănunțită. Dar nici aceasta n'a voit să decidă unilateral în cercul ei de competență, ci cu scopul unei deliberări amănunțite și generale a transpus'o primatului Claudiu Vaszary, ca el, în calitate de supremul preot al Ungarie, să dea o opinie competentă. Primatule a prezentat chestia conferinței episcopesti, la care au luat parte toți prelații rom. catolici și gr. catolici, sau plenipotențiatii acestora. In conferința aceasta s'a decis soarta episcopiei ungurești.

Toți episcopii rom. catolici, precum și episcopii gr. catolici ruteni dela Muncaci și Eperjes au votat pentru înființarea a-

cestei episcopii. Chiar numai trei episcopi români și un vicar autoriază, au adus numeroase dovezi posibile și imposibile în contra episcopiei ungurești și totodată au amunțat, că vor protesta în contra decisului care, afirmativ, este vătămător intereselor naționaliste române și vor lupta, în cercul lor de competență, cu orice mijloace legale, pentru ca papa să refuze executarea acestui decis. In ciuda acestui „Veto” primatule a trimis papei proiectul de rezoluțiune, care a avut mare influență, în chestia înființării episcopiei ungurești, iar papa nu publicase faptul înființării noiei episcopii numai fiindcă aștepta sosirea răspunsurilor la întrebările parțiale, dar de altfel nici protestul de natură politică și de puțină culoare al Românilor n'a putut împiedeca executarea hotărârei afirmative a papei. Toate aceste în caz de nevoie le putem dovedi cu acte și declarăm, că aceste evenimente amintite pe scurt s'au întâmplat în decurs de abia doi ani.

Din aceste oricine poate vedea, că înființarea scaunului episcopesc gr. catolic ungurec, care se poate considera ca o învingere națională a noastră, a trecut prin cea mai întinsă și mai strictă critică bisericască, iar învingerea noastră se poate atribui exclusiv faptului, că considerațiunile au fost favorabile nouă. Dar oricare nepreocupat se mai poate convinge și despre aceea, că Români au avut cunoștință la timp despre ce avea să urmeze, și, tot la timp au făcut toate eforturile pentru împiedecarea acestei înfăptuiri. Faptul că eforturile lor n'au succes, dovedește, că ei n'aveau dreptate. Iar dacă ei afirmă acum contrarul, în cazul acesta pe dreptul îi putem acuza cu perfidie, care perfidie e cu atât mai gravă, deoarece episcopii români intenționat au închis ochii în fața acestui adevăr și intenționat pernit, ca opinia publică românească să apuce pe-o cale greșită și ca tot mai mult să se străineze de câtră națiunea maghiară.

Iată, că am avut dreptate când dăunazi scrisesem, că să nu permitem tinerilor români să învețe teologia din Roma, deoarece ei se întorc de acolo numai cu idei preocupate de dacoromânism și plini de ură în contra noastră. La observarea aceasta de astădată, mai adaogăm una, care va surprinde foarte mult cercurile bisericesti. Teologii români cari au studiat în Roma, nici când n'au dat dovada nădejdlor legate de ei, că, adevă, să câștige pe Români greco-orientali — cari sunt în majoritate, — pentru uniunea confesională cu Roma. Hotarele celor două biserici românești și astăzi sunt aceleaș, prin cari au fost despărțiți în anul 1700 prin uniunea făcută cu Roma. Ba se poate afirma, că în cele din urmă trei decenii chiar, „doctorii romani” au stricat foarte mult uniunii. Iată d. ex. Dr. Vasile Lucaci, preotul din Șișești. Mai de mult omul acesta a adunat aproape o sută mii de coroane din străinătate pentru slujbe dumnezeesti pe motivul, că această sumă s'o împărțească între colegii lui preoți, pe cari, zicea el, astfel îi va obicinui să facă în fiecare zi slujbi dumnezeesti cece corespunde pe deplin spiritului uniunii confesionale.

Iar când au cerut mecenatii din străinătate să li se dea seamă despre felul cum s'au cheltuit banii, Lucaciu n'a putut prezenta nici un document că banii s'ar fi întrebuințat pentru scopul indicat. Pentru această neglijență, care din punct de vedere bisericesc dovedește cea mai condamnabilă lipsă de conștiințositate, Lucaciu a fost amovat din postul său. La asta Lucaciu s'a aruncat în brațele naționalismului extrem și pentru exagerările lui naționaliste în curând a și fost pedepsit din partea autorităților. Șiretului demagog i s'au aranjat serbări sgomotoase în București, trecând în fata românilor ca un martir al absolutismului maghiar. Un astfel de „doctor de Roma” e și episcopul Radu din Oradea-mare, a cărui întreagă virtute se reduce la faptul, că își consumă singur venitele de 400.000 coroane anual. Tot așa „doctori de Roma” sunt și metropolitul Blajului, Dr. Victor Mihali, și episcopul Gherlei, Dr. Vasile Hossu, ambii urmași renegați ai unor vechi familii nobile maghiare. Catolicismul lor mare se reduce

la protestele pe cari le-au ridicat în contra episcopiei maghiare, de altfel întreaga lor viață nu au făcut nimic nici pe terenul științelor și nici pe acela al faptelor bune.

Pentru ce demascăm noi pe acești oameni? Pentru că în rapoartele ce le trimit la Roma se înfățișează ca cei mai mari corifei ai Unirei, iar aici, acasă, pactează cu românii greco-orientali, dușmani declarați ai Romei, și scopul final al politicei lor echivoce nu e altul, decât să hotărască pe cei dela Roma ca să cedeze, iar dacă aceasta nu le va succede, vor da curs liber mișcării proselite, adevă ruperii de Roma. Dar ei nu știu că se joacă cu o armă care are două tășuri. Pentru că dacă se dovedește, că simțul lor de români a învins simțul confesional catolic, atunci e lucru hotărât că episcopii români cu două fete vor primi încă la timp coadjutori „in materialibus et in spiritualibus”, cari, din punct de vedere maghiar, vor fi absolut ireproșabili.

Se învederează tot mai mult că va fi nevoie de asemenea măsuri excepționale, fiindcă și România a pășit pe terenul acțiunii. Pe de o parte atâta mișcarea de proselitism dela noi, iar pe de alta și-a pus în gând să secularizeze averile bisericei romano-catolice de pe teritoriul regatului român, ca să și răsbune astfel asupra Romei și asupra Ungurilor. Pe noi războiul acesta cultural ne interesează de aproape, căci cele două sute de mii de romano-catolici cari trăese în România și de a căror avere este aici vorba, sunt săcui și ciangăi de ai noștri din Ardeal. Și dacă de fapt regatul român se va hotărî să le secularizeze averea bisericască, din partea noastră noi vom răspunde așa, că vom pune mâna pe averile bisericesti ale românilor din Ungaria, averi a căror valoare o prețuim la două sute milioane de coroane.

Inainte inșă de a începe Regatul român acest război cultural, îi atragem atențiunea asupra celor ce se petrec în partea sud-vestică a imperiului rusesc, în Basarabia care are o populație curat românească. Nu se întâmplă acolo nici mai mult nici mai puțin decât că guvernul rusesc își împropriază moșiile bisericei românești din Basarabia, le parcelează și le împărțește apoi între țărani ruși colonizați printre români. Instrucția în școale, serviciul divin în biserici se face exclusiv în limba rusească, preotul rus introduce numele românilor în matriculele bisericesti în formă rusească, scriind de ex. Romanov în loc de Roman; cărțile și ziarele românești sunt absolut oprite. Cu un cuvânt Rusia desnaționalizează pe românii basarabeni cu toate mijloacele posibile. Și acum întrebăm, pentru ce nu se amestecă Regatul român în afacerile Basarabiei și pentru ce își ațintese mereu ochii numai asupra românilor din Ungaria, între cari nu băntuie pelagra și cari nu amenință în tot momentul cu răscoale agrare, cum se întâmplă dincolo, în România?

La întrebările aceste să ne deie cercurile guvernamentale din București răspuns multămitor, înainte de a se amesteca în afacerile interne ale Ungariei.

Până aci, organul alianței izraelite, în rolul său de inger păzitor al bisericei romano-catolice. Cetitorii noștri, dimpreună cu noi, vor trece cu scârbă peste această revărsare de unde mocirloase, peste această mlaștină infecțioasă a mentalității evreo-maghiare și vor fi convinși în gândul lor că bulgării de noroi, insinuațiile, minciunile obraznice, perverzitățile de cugetare și manieră, nu vor putea să străbată până la înălțimea morală, la care se află și arhieriei noștri și părintele Lucaciu. Am reproduș totuș, în traducere românească, șuerăturile de năpârcă ale organului maghiaro-semito-catolic, pentru ca să dăm în deosebi cetitorilor noștri din România o clasică mostră de cea ce va să zică punctul de vedere unguresc și pentru ca să se învedereze mai ușor, în toată rigiditatea ei, ținta bisericei gr. cat. ungurești.

Departele de a infirma argumentele legitimei noastre revolte, articolul ziarului un-

guresc le confirmă în modul cel mai eclatant. Și avem convingerea, că în ciuda elanului de biruință ce zăpăcește azi pe potrivnicii noștri, biruința cea adevărată va fi a noastră, după ce adevărul n'a putut să fie îngenuchiat nici odată de minciună.

Cronică externă.

Tratatul de pace între Turcia și Italia. În faza de acum când se știe pozitiv că cu toate desmintirile oficiale tratativele italo-turce continuă, apare extrem de interesantă o notă cu singuranță inspirată de guvernul italian și apărută în ziarul vienez „Neues Wiener Tagblatt”. Ziarul vienez face istoricul tratativelor. Comandorul italian Volpi cedând unei inițiative turcești, a voit să pornească discuțiuni cari să creeze o bază pentru tratativele oficiale ulterioare. Comandorul Volpi s'a adresat guvernului italian cerându-i să-i atașeze doi oameni de încredere cari să-l ajute. Guvernul italian a refuzat însă cererea, declarând că nu va începe tratativele decât când va avea cuvântul oficial al Turciei cum că este gata să trateze pentru încheierea păcii, fie și confidențial. Guvernul nu l'a împiedecat totuși pe comandorul Volpi ca să-și asocieze 2 industriași pentru a acoperi astfel responsabilitatea sa personală. Și astfel tratativele au început.

Chestia despăgubirilor nu prezintă dificultăți, Turcia neavând să facă o afacere din rezolvarea conflictului cu Italia, iar aceasta din urmă fiind gata la orice sacrificii.

Dificultăți mari prezintă însă chestiunea califatului care nu va putea fi rezolvată decât dacă Italia se va hotărâ să lase deplină libertate religioasă iar pe de altă parte nu va cere Turciei să recunoască formal decretul de anexiune. În atari împrejurări nu rămâne decât să se găsească o formulă care să împace suveranitatea religioasă a sultanului și cea politică a Italiei. Cea mai grea este chestia armatei turcești care luptă în Lybia. Turcii se tem că Arabii vor fi capabili să masacreze pe soldații turci dacă aceștia vor voi să se retragă. De aceea turcii au cerut armistițiu sperând să ajungă la o soluție, Italia a refuzat însă cererea aceasta.

Până acum nu s'au invins greutățile pentru încheierea păcii, dar s'a dovedit că ele nu sunt de așa natură ca să nu poată fi învinse.

Nota apărută în „Neues Wiener Tagblatt” sfârșește, constatând simptome sigure că Turcia vrea pacea și deci se va găsi soluția dorită.

Din această notă rezultă că ceea ce ea voiește să dezmințită, tratativele pentru pace, au existat într'adevăr, și că chiar acum tratativele continuă. Ele sunt de fapt puse la cale de către chiar guvernele ambilor beligeranți, cu toate că în aparență au un caracter strict particular și personal.

Aviz!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să binevoiască a scrie și nrul de pe fașie. Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

Criza din Turcia.

Arad, 15 August.

Din Viena a sosit o știre de mare importanță. Conte Berchtold ministrul de externe al monarhiei s'a adresat Puterilor, ca după un schimb de păreri, să înceapă o acțiune comună pentru a regula raportul între puterea de stat otomană și naționalitățile din Turcia. Conte Berchtold pornește din punct de vedere, că guvernul actual al Turciei e un aderent al descentralizării și astfel Puterile i-ar putea fi în ajutor în străduința aceasta, lucrând într'acolo, ca naționalitățile să înțeleagă intențiunea guvernului. Cum vor primi Puterile acțiunea propusă de ministrul de externe al monarhiei austro-ungare nu se știe încă, dar atâta se poate vedea, că Turcia are lipsă de ajutor, căci din nou amenință criza de guvern. Intre membrii guvernului domnesc două curente. Moșneagul Kiamil Pașa cu o ură neîmpăcată voiește ca junii turci să fie frânți odată pentru totdeauna. Hilmi Pașa însă, care e un bărbat cu vederi mai moderne și a fost ajuns mare vizir cu ajutorul junilor turci, care să-i mulțamească și pe junii turci. Zia Pașa ministrul de interne și-a dat dimisia și în locul lui e numit Ibrahim Pașa, pacificatorul din Albania. Cu toată probabilitatea își va da dimisia și Hilmi Pașa, fiind majoritatea membrilor guvernului pe partea lui Kiamil Pașa.

Telegramele despre evenimentele mai recente sunt următoarele:

Propunerea contelui Berchtold.

Viena. — Ziarul „Neue Freie Presse” anunță: În cercurile diplomatice competente din Viena ameliorarea situației din Turcia se atribuie împrejurării, că actualul guvern otoman a abandonat politica centralistă, care a dat fiasco, și la sfatul monarhiei austro-ungare caută a ajunge la o înțelegere cu albanezii a căror pretenziuni, după cum au profetizat-o diplomații austro-ungari, sunt foarte modeste. Din aceste se poate trage concluzia că guvernul va da corespunzător atențiune și intereselor celorlalte popoare balcanice.

Din trecut se știe însă că guvernele otomane au plecat și în alte rânduri pe calea adevărată, dar totdeauna au deraiat și din cauza aceasta e de mare importanță ca toți factorii, cari poartă la inimă ferdinea popoarelor din peninsula balcanică, să se întrunească într'o acțiune de a ajuta Poarta în străduințele ei, iar de altă parte să lumineze popoarele balcanice, ca aceste să-și facă pretenziunile între marginile stărilor reale. Conte Berchtold pornind din acest punct de vedere a făcut inițiativa, ca să îndemne Puterile la un schimb de idei asupra acestor două puncte, pentru că aceasta e atât în interesul Turciei și a popoarelor balcanice cât și în interesul Puterilor.

Neînțelegere între membrii guvernului.

Constantinopol. — Zia Pașa, ministrul de interne și-a dat dimisia, pentru că n'a voit să cedeze a urma o politică internă solidă. Zia Pașa a fost sprijinit de Kiamil Pașa și Nazim Pașa, ceilalți membri ai cabinetului au o politică mai mult nehotărâtă. E teamă, că după Zia Pașa își vor da dimisia și alți miniștri.

Berlin. — Vossische Zeitung primește știrea din Constantinopol că în locul lui Zia Pașa a

fost numit ministru de interne Ibrahim Pașa, președintele comisiei albaneze.

Constantinopol. — Știrea despre arestarea lui Talaat Bey s'a dovedit de falsă.

Nouile alegeri.

Constantinopol. — Ministrul de interne a trimis o circulară autorităților tuturor vilaietelor, prin cari aceste sunt provocate a începe cu formalitățile alegerilor în 14 August. Colegiul electoral se va constitui pe 14 Octomvre și în 14 Noemvre deputații aleși se vor întruni în Constantinopol.

Agitația Bulgarilor.

Frankfurt. — Vossische Zeitung primește din Sofia: Iritația crește tot mai mult. Guvernul e de tot neajutorat față cu situația aceasta și deși voiește să încunjure războiul, nu află nici un mijloc, ca să potolească iritația. În mai multe orașe s'a făcut în adunări populare propagandă pentru război. Profesorul Georgios, care a fost trimis de guvern în primăvară cu o misiune în capitalele Puterilor Antantei, a declarat, că toate Puterile au primit favorabil următoarea propunere:

Macedonia să primească autonomia și să fie guvernată de un guvernor al unei puteri, care să fie numit de Sultan și pe lângă care să fie un consiliu, care să fie compus în modul următor: un rus pentru resorturile de culte și instrucțiune, un englez pentru justiție, un francez pentru finanțe, un italian pentru ordine, un italian pentru lucrările publice și un austriac sau un-gur pentru agricultură.

Profesorul Georgios a provocat guvernul ca să pretindă aceasta, ca minimum, căci în caz de refuz războiul va fi inevitabil.

Intervenția Rusiei.

Constantinopol. — Ambasadorul rus, Giers — după cum se vestește — l-a asigurat pe ministrul de externe al Turciei, Nuradunghian, că reprezentantul rus din Cetinje a fost incredințat, să întreprindă pașii necesari pentru aplanarea grăbnică a conflictului dela graniță. Rusia nici când nu va suferi ca statul-quo în Balcani să fie conturbat. Ministrul de externe și-a exprimat mulțămirea sa ambasadorului.

Cronica științifică.

Pandaemonium.

(Continuare și fine.)

— Constituția fizică a suprafeței solare. —

Mare cutezare să afirme cineva prin 1611 că Soarele poate fi pătat! Cum? Ochiul lumii, simbolul curățeniei și al strălucirii, să fie profanat cu impurități? Iusuf Scheiner avu de furcă cu priorul său, un aderent înfocat al filosofiei lui Aristotel și Toma de Aquino. Când Scheiner îi spuse, că a văzut pete pe Soare. Pater Busaeus cu citații din Aristotel îi argumentează că lucrul nu se poate. — „Fii convins, zise el, că sau ochii tăi sau sticlele te înșală. Am studiat toate operele lui Aristotel, dar nicăieri nu am aflat astfel de afirmații”.

Bunul prior preferă să buchizeze nopți întregi la scrierile lui Aristotel, în loc să fi privit odată spre ceruri!

Dar Scheiner își continuă observațiile înregistrând fenomene după fenomene.

„Am aflat trei soiuri de pete — serie el. — Unele au nucleuri sau miezuri. Și încă foarte pronunțate. Părțile înafară de miezuri se aseamănă unor neguri, aburi sau fum.

Rétay și Benedek

intreprindere industrială de artă bisericască, sculptare de amvoane, altare și statui, — aurire și decorație de biserici.

Budapest, IV., Váci-utca 95. (saját ház).

În atelierul nostru se execută: altare amvoane presbiterii, bănci, rame pentru icoane și tot ce este necesar la împodobirea bisericilor. — Odăjdii, prapore, potire, candelabre, sfeșnice, etc. etc. — Altare vechi se auresc și se renovează. — Liferează statui sfinte, icoane, cruci lucrate artistic, pe lângă prețurile cele mai ieftine.

INFORMAȚIUNI

Arad. 15 August a. 1912

Oaspe iubit. Astăzi societatea românească din Arad a avut fericirea să-l aibă în mijlocul ei pentru câteva ore pe iubitul șoim român, d. Aurel Vlaicu, care s'a oprit în drumul său spre Alba Iulia, ca să ne viziteze. Cu această ocazie ne-a comunicat că este foarte mulțumit de rezultatul moral și material al sborurilor sale de până acum. D-sa va sbura, în urma mai multor invitații, și în orașe ungurești, iar în Septemvrie va lua parte la manevrele regale române din Dobrogea. Cu trenul de 7 ore seara a plecat la Alba-Iulia să iee măsurile necesare pentru sborul de acolo.

Personale. — Astăzi a sosit la noi în Arad, venind din Alba-Iulia, d. Ion Dumitrescu-Bumbești, învățător în com. Bădeni (Gorj), România. Di Dumitrescu-Bumbești care a venit spre a vedea și studia starea românilor de aci se arată încântat de cele văzute. Nu mai puțin încântați sunt și aceia dintre noi cari i-am făcut cunoștința, având astfel ocazie să vadă pe un învățător de dincolo, plin de însuflețire, îmbrăcat într-un splendid costum național oltenesc.

Vlaicu în Elisabetopol. Ziarul „Magyarország” scrie despre sborul lui Vlaicu, care va avea loc în Elisabetopol, următoarele: „În 1 Septemvrie n. Vlaicu va sbura și în Elisabetopol. Considerând, că producțiile sborului sunt lipsite de orice colorit politic, intelectualii unguri, români și sași vor lucra împreună în scopul succesului acestui spectacol rar”.

Vlaicu la concursul de aviațiune din Budapesta? Din Budapesta ni-se scrie: Marți seara a avut loc aci o consfătuire a aviatorilor unguri în chestia unui concurs de aviațiune pentru ziua de 20 August n. „Aeroclub”-ul din Budapesta vcește să invite la acest concurs și alți aviatori din provincie, astfel pe d. **Aurel Vlaicu**, Mercep, croat, și pe aviatorea Lily Steinschneider. Aviatorii unguri sunt contra propunerii aeroclubului de a invita și „străini” la concurs. Ziarele ungurești sunt însă de convingerea, că acest concurs nu va putea avea loc dacă nu vor fi invitați și „străinii”, deoarece, spun ziarerele, o mare parte dintre aviatorii unguri pentru diferite motive nu vor putea să participe la concurs.

Logodnă. D-soara Elisabeta N. Moldovan, s'a logodit cu d-nul Nicolae Iliesiu abs. în teologie. Hălmagiu 14 August.

Felicitări!

Vaporul „Regele Carol” percheziționat de un cuirasat italian. Pentru a treia oară, un vapor al S. M. R. a fost oprit în largul mării și percheziționat de un cuirasat italian. Sâmbătă 21 c. pe la orele 3 dim. vaporul nostru „Regele Carol” care venea din Alexandria spre Pireu a fost oprit în dreptul insulei St. Georgio de un cuirasat italian. Semnalul de oprire a fost dat printr-o lovitură de tun care a băgat groază printre pasageri. În același timp niște reflectoare puternice îndreptate spre vaporul românesc învăluia într-o lumină orbitoare întreg vasul.

Imediat ce „Regele Carol” s'a oprit, un căpitan italian însoțit de doi alți ofițeri și un timonier, a trecut pe bordul vasului nostru. Ofițerii italieni au fost întâmpinați de d. comandant N. Ionescu, căruia i-au făcut cunoscut că vor să percheziționeze vasul. D. comandant a protestat contra acestui procedeu, dar a permis percheziționarea.

Percheziția a ținut o jumătate de oră, după care vaporul „Regele Carol” și-a putut continua călătoria.

Serbările Ligei Culturale. În zilele de 26, 27, 28 și 29 August a. c. vor avea loc în parcul expoziției marile serbări naționale pe care le organizează Liga Culturală și la care vor participa Românii din toate unghiurile țării. Pe căile ferate va fi reducere generală de 75 la sută. Experiența de anul trecut va servi la organizarea de acum pentru a se lua toate măsurile ca publicul să aibă toate mulțumirile și înlesnirile posibile. Lămuririle se vor speci-

fica treptat, aducându-se la cunoștința generală.

Arhivar la Consistorul din Caransebeș a fost numit d. Nicolae Fîru, fost învățător și dirigent de cor în Oradea-mare. Sperăm, că societatea română din Caransebeș câștigă în nou numitul o bună putere petru încheierea vieții sociale din Caransebeș.

Aromânii atacați de o bandă. Se comunică din Macedonia că Duminică 23 Iulie v., când toți locuitorii, majoritatea aromâni, comunci Boboștința — Cazaua Corița vilaetul Monastir, se aflau în biserică, — o bandă de peste patruzeci de tâlhari arnăuți musulmani au înconjurat biserica, iar zece din ei, împreună cu șeful de bandă, s'au introdus înăuntru și în timpul când preotul săvârșea slujba, l-au desbrăcat de odăjdii, lovindu-l cu evanghelia și profanând sfintele daruri l-au legat la cot împreună cu învățătorul sus numitei comune și încă 12 bărbați.

După aceea toți credincioșii cari se aflau în biserică: femei și bărbați, tineri și bătrâni, au fost scoși în curtea bisericeii în lovituri de iatagane și paturi de pușcă. Preotul și învățătorul împreună cu cei 12 bărbați, după ce au fost legați, în tipete de durere, produse de loviturile iataganelor și paturilor de puști, au fost porinți în spre văgăunele munților, fiind făcuți astfel prizonieri.

Cruzimi englezești. În America de Sud, în statul Peru, este o societate engleză, care se ocupă cu scoaterea cauciucului (un fel de gumă) din copacii de cauciuc. Lucrătorii sunt Indieni, adecă vechii locuitori ai Americii. Funcționarii acestei societăți, ca să scoată cât mai mult cauciuc și să cheltuiască cât mai puțin, au chinuit pe bieții Indieni în mod îngrozitor. În timp de 12 ani au omorât 30 de mii de Indieni, parte prin foame, parte prin bătăi. Abia acum s'a pornit cercetare contra hingherilor englezi și asta mai mult din cauza celor din America-de-Nord, cari au început să facă larmă. Pedepsa meritată — furcile — nu credem să o capete cei vinovați.

Immormântarea împăratului Japoniei. Immormântarea provizorie a împăratului japonez se va face la Tokio la 13 Septemvrie, iar immormântarea definitivă la 15 Septemvrie la Kioto. Împăratul german va fi reprezentat de principele Henric iar regele Angliei de ducele de Comaught. E prima oară când un împărat al Japoniei, este immormântat provizoriu, la Tokio, căci toți au fost immormântați la Kioto. Doliul persoanelor din înalta societate japoneză va fi european. (În extremul orient albul culoarea doliului).

Cea mai mare gară din lume. Gara care se construiește acum la New-York și care va deservii linia New-York-Pensylvania va fi într'adevăr cea mai mare gară din lume. Ea va fi o minune arhitectonică, unică în lume: Construcția gării va fi terminată în 1915 și va costa 800.000.000 de lei. Principala inovațiune a gării vor fi balcoanele cari vor primi pe călători la descinderea din tren.

Linile vor fi în subsol și deasupra gării se vor ridica clădiri de câte 20 de caturi.

Câte ziare sunt în lume? Un ziar olandez publică amănunte interesante asupra numărului foilor din lumea întreagă. În Europa, cele mai multe, ziare, mai bine de 10.000, apar în Germania. Dintre aceste 4000 sunt foi politice, 1500 apar zilnic, împreună în 25 milioane de exemplare. Pe an se publică 6 milioane de exemplare. Ziare nemțești apar și în Africa, în insula Samoa și două în China.

Urmează Franța cu 9000 de ziare dintre cari numai 500 apar zilnic. Numărul exemplarelor tipărite și al cititorilor este însă mai mare decât al ziarelor din Germania.

În Austro-Ungaria apar, în deosebite limbi vorbite de deosebite popoare, 5600 ziare.

În Anglia apar 4400 de ziare, dintre cari 320 zilnic.

Italia are 3000 ziare, dintre cari numai 100 sunt zilnic.

Spania are 2000 ziare, dintre cari 300 zilnice.

Rusia cea-uriasă are numai 2000 de ziare (200 zilnice) ca și mica Holandă.

Belgia are 2200 de ziare, dintre cari unele apar zilnic în mai bine de 100 mii exemplare.

Elveția are 1200 de ziare, dintre cari 800 în limba germană, 350 în limba franceză și 50 în limba italiană. Numărul ziarelor cari apar zilnic este de 100.

În Danemarca apar 1450 ziare; în Suedia 1000; în Norvegia 600; Turcia 580; Grecia 150;

În Bulgaria și Portugalia apar mai puțin de 100 de foi.

Marele dezastru din Turcia. O telegramă din Constantinopol a ziarului „Lokalanzeiger” din Berlin redă următoarele amănunte:

După ultimele știri numărul victimelor omenești făcute de cutremur se ridică la 1000, iar numărul răniților la 600. Cele mai mari ravagii le-a făcut cutremurul în ținuturile locuite de greci. După înfornțățiile primite până acum, au fost distruse următoarele comune: Heraclisa, Pericleasca, Stora, Gamof, Muriofite și Surlu. Locuitorii rămași neatinși s'au refugiat din comunele distruse. Portul din Constantinopol, cu numeroasele vapoare încărcate de răniți, pare un spital plutitor. Partea cea mare a răniților a fost plasată prin spitale. Dat fiind că în urma cutremurului au secat toate izvoarele, populația suferă mult din cauza lipsei de apă. Răniții povestesc lucruri grozave întâmplate în timpul cutremurului.

Peirea orașului Muriofite a fost cauzată de faptul că după cutremur cei doi munți din fața orașului s'au apropiat, strivind orașul ce se afla în vale. În unele locuri au isbucnit din pământ izvoare de petrol, cari au luat foc, incendiind ruinele.

Locurile unde au fost orașele Heraclisa și Burdelli e o ruină. Din comunele mai depărtate de tărâm nu se poate afla nimic, legătura telefonică fiind distrusă.

Căpitanul unui vapor express, sosit la Constantinopol, anunță că orașul Muriofite a fost complet distrus de cutremur. Căpitanul a încercat să debarce spre a veni în ajutorul populației dar valuri uriașe l-au împiedecat. La Bassanliman școala și biserica au fost distruse.

Cutremurul a cauzat mari pagube și la Filipopoli, unde a izbucnit un groaznic incendiu. Patriahul ecumenic a cerut ajutoare telegrafice dela ministerul de interne. Guvernul a trimis torpilorului „Mazare” cu medici și alimente.

Guvernul a trimis cinci vapoare cu alimente în ținuturile bătuite de cutremur. Aseară la orele 9 s'a simțit un nou cutremur de pământ ușor la Constantinopol. Reparațiile la ministerul de interne care a suferit stricăciuni vor costa peste 1000 lire. Un vapor a plecat la Galipoli.

Președintele Fallierés a adresat Sultanului o telegramă de condoleanțe pentru catastrofa pricinuită de cutremur.

Din cauza cutremurului, probabil numai societățile de asigurare turcești vor avea pagube, dar nici acestea nu vor fi mari, din cauza că asigurările nu sunt făcute direct pentru daunele provocate de vre-un cutremur ci numai pentru daunele suferite în urma incendiilor provocate de cutremur.

Sfârșitul dușmăniei. Locuitorii Stefan Matei și George Teran din Vermeș trăiau în dușmănie. Cauza ca de obicei: femeia. Întâlnindu-se la birt cei doi rivali și înfierbântându-se cu afurisita de răchie s'au apucat de bătaie, venind și alții întru ajutor, tot ca de obicei. Grav rănit a fost adus George Matei în spitalul din Lugoj, iar Tăran cu fratele său în temnița din Lugoj. Matei a murit zilele trecute în spital, iar frații Teran așteaptă în temnița din Lugoj ziua judecării. Dar cu femeia din chestie ce se întâmplă?! Aici tace cronică. Probabil că se căuta mângăiere în altă parte. Tot obiceiul e așa. Iar rachiul, care le-a înfierbântat sângele de au dat în pacoste? Se vinde mai departe cu licență spre a înmulți venitele statului și crimele oamenilor.

In cancelaria subscribului
un candidat de avocat
 să ia imediat aplicare. Ceice reflectează să se adreseze subscribului comunicând și condițiunile.
 Dr. Stefan Rozvány,
 adv. Marosillye.
 (Ro 270—3)

O absolventă

a școlii comerciale superioare române din Brașov caută un post la vre-o bancă românească. Primește condițiune și în România. Scrisorile să se adreseze Administrației noastre.
 (U 273—5)

Se caută pentru cancelaria subscribului
un candidat de avocat și un scriitor.

Dr. Stefan Chiriloviciu,
 adv. Marosillye.
 (Ci 271—4)

Mai mulți
strungari și ghilauari de fer
 căsesc ocupațiune permanentă la **Frații Schiel**,
 fabrică de mașini Brașov. (Si 263—6)

387/1912 végr. sz.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az aradi kir. törvényszéknek 1912 évi 11199 számú végzése következtében Dr. Velicin Romulus aradi ügyvéd által képviselt „CODRUL” takarékos és hitelintézet javára 14.000 kor. s jár. erejéig 1912 évi június hó 3-án foganatosított kielégítési végrehajtás útján le és felülfoglalt és 3131 koronára becsült malomberendezés nyilvános árverésen eladatik.

Ezen árverés a „Codrul” takarékos és hitelintézet 6000 kor. tőkekövetelés és jár. erejéig is megtartatik.

Mely árverésnek a körösbökényi kir. járásbíró 1912 V 246/2 számú végzése folytán 14.000 kor. tőkekövetelés ennek 1912 évi ápril. hó 26 napjától járó 6% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 486 kor. 71 fillérben biróilag már megállapított költségek erejéig, Décese községben leendő megtartására:

1912. évi augusztus hó 24. napjának délutáni 3. órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. c. 107 és 108 §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is elfognak adadni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LC. t. c. 120 §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Körösbökény, 1912. évi augusztus hó 10 napján.

Walder Izsó
 kir. bir. végrehajtó.

Gustați
Berea SLEPING-car
 din fabrica „Bragadiru”.

Ba 116—280

Iohann Gensthaler
 giuvaergiu și ciasornicar
 în Orăștie Szászváros.
 Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argin tși ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, precis și ieftin. Serviciu conștiințios. Ge 134—52

MAȘINI
 pentru industria cimentului,

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment
Hazai fémlémez és cementgyári gépgyár r.-t.

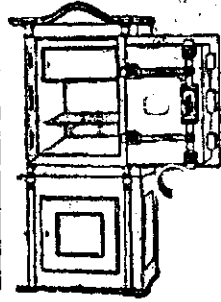
BUDAPESTA, VI.,
 Relter Ferencz-u. 66.
 TELEFON: 93—13.

(Ha 140—120)

Fabrica budapestană de casse de bani
Gelléri și Schuller
 BUDAPEST

Fabrica: IX., Rákos-utca 4. Depozitul orașenesc și biroul: V. Széchenyi-u. 7.

Liferanții ministerului de agricultură, de honvezi, căilor ferate ungare și al poștelor.

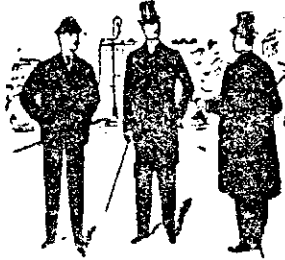

Efectuiază casse de bani, libere contra focului și spargerilor, casse pancelate pentru păstrarea documentelor.

Catalog gratuit și franco.

Bereczky Zoltán
 atelier de croitorie pentru domni
 Cluj—Kolozsvár.

— In colțul străzilor Untó și Rózsa. —
 Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită :: bine ::

(Be 157—60)

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
 ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de infrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore.

Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit” e nestrucăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil. ▶ Pudră Margit 1.20 cor.

FABRICA:

Laboratoriul lui Földes Kelemen

(Fo 225—100)

A R A D.

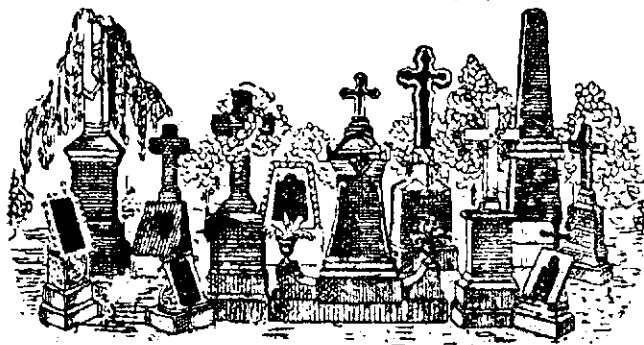
CORNEL TUNNER

(Tu 80—25)

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrassy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.

Filiala: Vârșeț, str Deák Ferencz nrul 9.

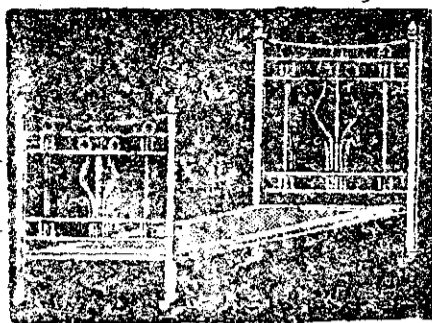

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale
table de marmoră,

statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, liferează mai ieftin ca orice concurență.

Totfelul de
mobile de fier
și
matrațe de fir
cu cadru de lemn și fier
precum și **PATUL-MASĂ**
brevetat, care ziua se poate
întrebuința ca masă, iar noaptea
ca pat, se pot procura
cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fer a lui
Wertheimer Géza

Losoncz, Tugár-tér 3.

(Ve 167-15)

(Si 4-60)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante
ploiere? numai

la fabrica **Gustav Schmidt**, SIBIIU Piața-mare
de ploiere în palatul **Bodenkredit**

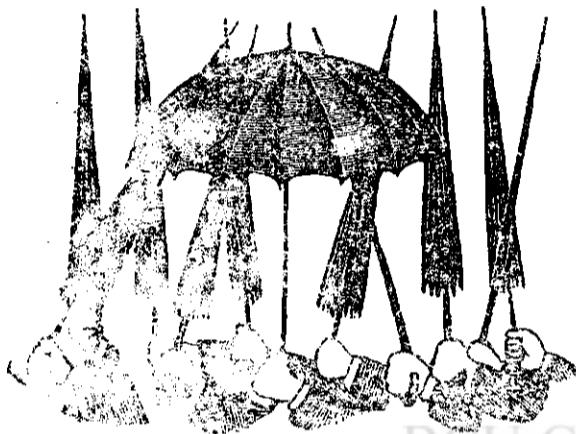
se pot afla noutățile cele
mai moderne

En-tout-cas

și

ploiere

pentru **dame și bărbați**
în executare perfectă și
estetică, de calitate cea
mai bună **cu prețurile cele**
mai ieftine.

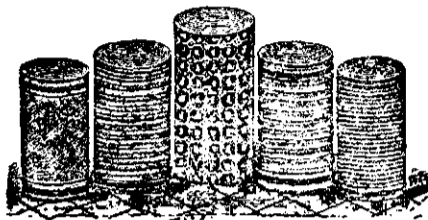

Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea
mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model
de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două co-
lori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet
de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agentia principală pentru Ungaria-de-Sud:
ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de co-
voare și întreprindere de
aranjament pentru birouri
din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare com-
pletă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza
unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu
ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai
ieftine. — Hectografe și totfelul de rechizite dactilografice fa-
bricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

In despărțământul de covoare
se vând covoare veritabile de
Persia, Smirna și totfelul de
covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma 129-104)

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 188.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de instituttele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

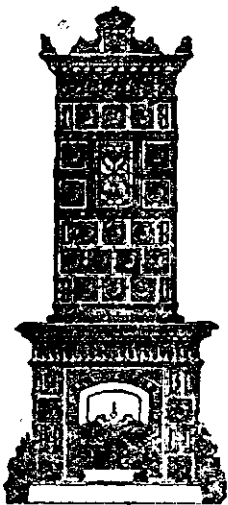
Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, ta-
rife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca acvizitori buni și cu legături — pot fi primite
oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” da informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare
fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMEȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr. 850.
(Ba 240-156)

Karl Schulleri

atelier de cuptoare,
Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cuptoare cu căhăli

În toate colorile, precum și încălzite în forma Meissner și Kastel, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cuptoare de fierț din căhăli albe și vinețe.

Primesc și tot felul de reparaturi, ce se țin de bransa mea. Comandă primește și dl Victor Roth, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

(Su 68-)

EDUARD LEXEN,

tinichigiu și antepriză de instalațiuni

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Prăvălie: Strada Găbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spăat și altele. **Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie**

Lampe de carbid de totfelul de la 3 coroane în sus. — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă. (Le 29-100)

„Someșana“

instituit de credit și economii, societate pe acții în D. S. — Filială în Ileanda-mare. — Giro-conto la Banca Austro-Ungară.

Cu capital social acționar de C. 400000.—
Fond de rezervă „ 180000.—
eșteptuește toate operațiunile de bancă.

o o o o o o

Acordă împrumuturi hipotecare, cambiali, pe lomcard. etc. — Primește depuneri spre fructificare pentru cari plătește 5 procente interese, iar pentru depuneri mai însemnate și stabile precum și pentru depuneri dela corporațiuni culturale și bisericesti solvește 5 procente și jum. la sută interese. Darea de venit o solvește institutul.

o o o o o o

Depuneri și ridicări se pot face și prin poștă, spre care scop la cerere se trimite cheque-uri poștali. — Corespondența în limba română, maghiară și germană. o o o o o o o o o o

Dirrecțiunea.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

CENTRALA: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér nr. 1. (Palatul Mocsonyi).

FILIALELE: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta, — Vinga.

Capital propriu 2,600.000 K Depuneri 5,500,000 K

TELEFON: Centrala, Dirrecțiunea nr. 510. — Contabilitatea nr. 1149. — Filiala Buziaș nr. 10., Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Deta nr. 26, Filiala Vinga nr. 16.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administreează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 coroane, după starea cassei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale ca acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

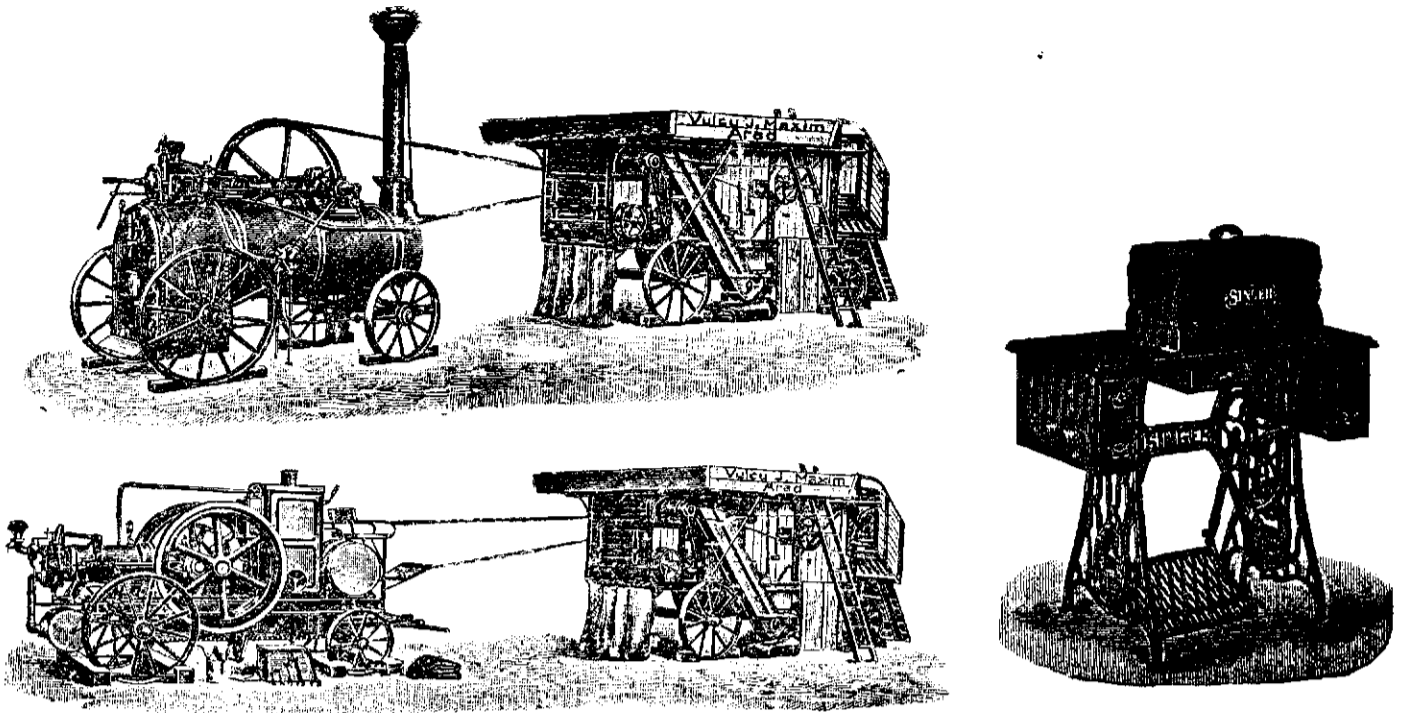
Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ. —

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Făbián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormac din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinilor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

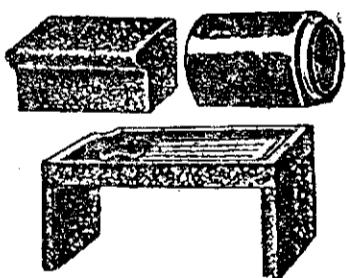

(Va 221—280)

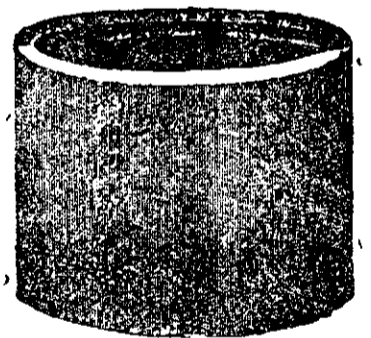
Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

==== Cățiva învățăcei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez. ====

Edificare ieftină!

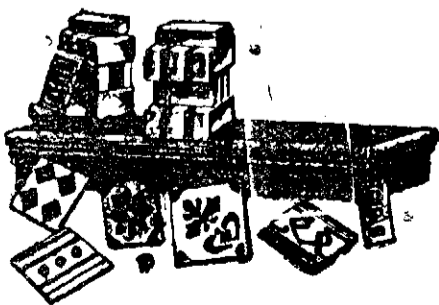

Intrece ori-care edificare din alt material. Sistemul meu brevetat Nr. S—5546. Se face prin prepararea în mod propriu al betonului, ori alte materii.

Primesc totfelul de edificări, locuințe, case de închiriat, edificii economice și dominiare, crepuri, fântâni, poduri, canalizări, îngrădituri, trepte, padimentări de terase, acoperiș facement, învălitori de cement.

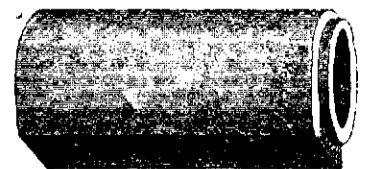
În depozitul meu se găsesc felurite preparate de cement, pietri de edificiu, țigle, colonne pentru case, streșini, trestie pentru tinciuală, cement Portland, gips, var stins ș. a. — Prețuri curentetrimit gratuit.

IOSIF SIMICS,

întreprindere de edificare cu beton, fabricant de obiecte de cement și pietri.

Telefon 246. LUGOȘ, Strada Buziaș 37.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
fi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitări, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

Telefon pentru oraș și interurban Nr. 750.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.

(Casa proprie).

(Ci 217—120)

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : : prețuri moderate. : : :

Gratis

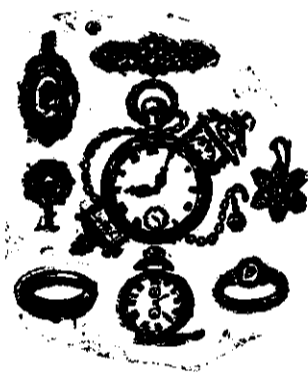
nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici la

Szentgyörgyi Gy. Gyula

orologier

Sătmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

(Se 150—60) Pentru orice fel de reparații și cumpărări de oroloage ofer garanță.

ADOLF SCHNEIBER

Atelier de sculptură și tăietorie în piatră, industrie de articole de ciment și piatră artificială.

NAGYSZEBEN—SIBIU.

(Se 186—60)

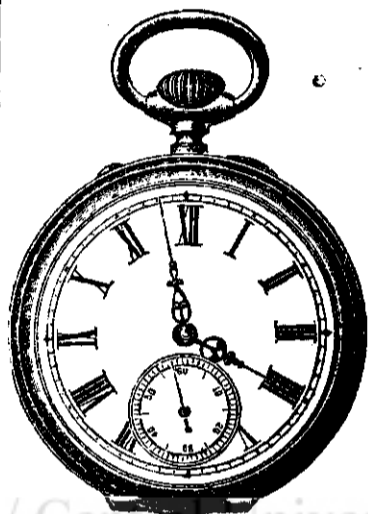
Intreprindere de Monier, Rabitz, Beton și clădiri de beton. Articoli de ciment: socluri, parcani, balustrade, ornamente, balcoane, etc. Podine de ciment și beton bătut pentru balcoane, remise, curți, etc. Podine TERAZZO, trepte TERAZZO și îngrădiri de morminte, monumente la morminte, cripte și totfelul de granit artificial și imitații de marmoră. Aquarii, terrarii, bazine de apă, colaci la fântâni, vâlale, etc. Granit artificial și pietri artificiale din năsip, imitații perfecte. — Executări în toate lucrările de tăietorie de piatră, de sculptură în piatră, ciment și gips, precum și asbest, stucatură în gips și lucrări în marmoră artificială. Vânzare de ciment și gips în saci.

nu, dar pentru prețuri foarte ieftine poți să cumperi cele mai bune oroloage, oroloage cu pendul, de părete și deșteptătoare, precum și bijuterii de aur și argint și articlii optici la

Szentgyörgyi Gy. Gyula
orologier
Sătmar — Szatmár,
str. Atilla nr. 1.

(Se 150—60) Pentru orice fel de reparații și cumpărări de oroloage ofer garanță.

(Ba 147—104)

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

juvaericeale

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezășie de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notez că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (adecă scriu că a cetit anunțul în „Românul”). Corespondențiale se fac în limba maghiară, germană și franceză.

„VICTORIA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII SOCIETATE PE ACȚII.

FONDATA ÎN ANUL 1887.

Centrala: Arad, Calea Arhiducelui Iosif, Nr. 1—2, casele proprii (vis-à-vis de primărie.)

Filiale: în Chișineu (Kisjenő) Șiria (Világos), și Boroșineu (Borosjenő).

Capital societar 2,500.000.— Còr.
Fond de rezervă 2,000.000.— Còr.
Depuneri spre fructificare 15,000,000.— Cor.
Circulațiunea anuală . 400,000.000.— Cor.

Pentru sumele depuse fără termen de abdicere și rămân la bancă pe timp mai scurt de 3 luni de zile, plătește deponenților 4% interese, — iar pentru depunerile elocate pe timp mai îndelungat de trei luni de zile, după mărimea sumei depuse: plătește deponenților 4½% și 5% interese fără de nici o detragerere.

Primește depuneri spre fructificare despre cari eliberează libele.

Acordează împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Escontează cambii și acordează credite cambiale cu acoperire ipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat din al son